MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Bokens resa till förskolan

En kvalitativ undersökning av läsinspiratörers roll i litteratururvalet till förskolan

The books voyage to Preschool
A qualitative analysis of the teacher's role in charting the path between the library and the preschool

Elin Swanström

Akademin för utbildning, kultur och kommunikation
Svenska
Examensarbete i lärarutbildningen
Avancerad Nivå
15 hp

Handledare: Magnus Jansson

Examinator: Lina Samuelsson

VT14

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademin för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
OAU007 15 hp

VT År 2014

Sammandrag

Elin Swanström

Bokens resa till förskolan
En kvalitativ undersökning av läsinspiratörers roll i litteratururvalet till förskolan

The books voyage to Preschool
A qualitative analysis of the teacher's role in charting the path between the library and the preschool

Årtal 2014 Antal sidor: 44

Jag har valt att studera hur valet av barnlitteratur ser ut på tre förskolor. Uppsatsens syfte är att undersöka hur barnlitteraturen kommer till förskolan. Den väg som jag inriktat mig på är pedagoger på förskolor som är verksamma som läsinspiratörer via biblioteket. Jag undersöker hur de påverkar urvalet av böcker som finns för barnen på förskolan. Genom att undersöka vägen som litteraturen tar innan den hamnar på förskolan vill jag synliggöra valet som biblioteket och pedagogerna gör av böcker och se hur anpassad litteratururvalet blir till barnen. Mitt resultat visar att samtliga läsinspiratörer uttryckte en vilja att erbjuda barnen ett anpassat bokurval men de

menade samtidigt att kommunikationen mellan biblioteket och pedagogerna var relativt liten, vilket möjligen gör det svårt att anpassa bokurvalet till barnen.

Nyckelord: Barnlitteratur, förskola, litteratururval, bibliotek

Abstract

I have studied how three preschools are choosing literature. The purpose of the study is to investigate how books come to the preschool. The path that I focus on is educators at the preschool which are acting as reading inspirers through the library. I investigate how they influence on selection of literature that is made available for children at the preschools. By examining the path that literature takes before it comes to the preschool. I want to make the libraries and educators selection process visible to understand how adapted the books becomes for the children. My results show that the educators expressed their willingness to choose good and adapted literature selections for the children, but in the same time they considered that communication between the library and the educators was relatively small, possible making it difficult to adapt literature selection for the children.

Keywords: Children's literature, preschool, literature selection, library

Innehåll

Sammandrag 2
1. Inledning 7
1.1 Bakgrund 7
1.2 Syfte och frågeställningar 9
1.3 Uppsatsens disposition 9
2. Forskningsbakgrund 10
2.1 Läroplanen om skriftspråk i förskola 10
2.2 Litteratur för språkutveckling 10
2.3 Litteratur i förskola och skola 12
2.4 Hur anpassas urvalet av litteratur till barnen? 15
3. Metod 17
3.1 Kvalitativ forskningsmetod 17
3.2 Urval av läsinspiratörer 18
1.1.1 Läsinspiratör 1 19
1.1.2 Läsinspiratör 2 19
1.1.3 Läsinspiratör 3 20
3.3 Trovärdighet och tillförlitlighet 20
3.4 Forskningsetiska principer 21
3.5 Metoder för analys 22
4. Resultat 23
4.1 Var kommer förskolans böcker ifrån? 23
4.1.1 Läsinspiratör 1 23
4.1.2 Läsinspiratör 2 24

4.1.3 Läsinspiratör 3 25

4.2 Hur ser urvalsprocessen av litteratur ut? 25

4.2.1 Läsinspiratör 1 26

4.2.2 Läsinspiratör 2 26

4.2.3 Läsinspiratör 3 28

4.3 Hur anpassas bokurvalet till barngruppen? 28

4.3.1 Läsinspiratör 1 28

4.3.2 Läsinspiratör 2 29

4.3.3 Läsinspiratör 3 30

5. Analys och Diskussion 31

5.1 Resultatsammanfattning 31

5.1.1 Förskolans samverkan med biblioteket 31

5.1.2 Förskolans böcker 32

5.1.3 Läsinspiratörernas val av böcker 32

5.1.4 Läsinspiratörernas tankar om anpassning till barnen 33

5.1.5 Hinder i anpassningen av litteratururval till barnen 33

5.2 Resultatdiskussion 33

5.2.1 Att anpassa litteratururvalet till barnen 34

5.2.2 Pedagogernas påverkan på barnens val 35

5.3 Metoddiskussion 36

6. Avslutning 38

6.1 Förslag till vidare forskning 39

Litteratur 40
Tryckta källor 40
Otryckta källor 41
Bilaga 1 Intervjufrågor 42
Bilaga 2 Informationsbrev 43

1. Inledning

Under min verksamhetsförlagda utbildning fick jag vara med på ett möte i en förskola där de valde ut litteratur som de skulle köpa till förskolan. Pedagogerna fick då tillgång till en lista på rekommenderade böcker att välja bland. Många tankar väcktes på det mötet hos mig. Jag funderade på hur förskolans pedagoger gjorde när de valde bland litteraturen och hur de anpassade litteratururvalet till barnen. När jag undersökte detta närmare, fann jag ett lämpligt projekt där en stad sedan ett par år utökat deras samverkan med förskolor i läsfrämjande syfte. Kåreland och Lindh-Munther (2005:54) motiverar behovet av att undersöka små barns förhållande till skönlitterära böcker, då antalet sådana studier är få men viktiga. De anser att litteraturens roll förändrats och fått konkurrens av andra medier såsom internet och TV. Den traditionella skriftkulturen är därmed inte lika dominerande hos barnen idag då många olika medier finns lättillgängliga i deras vardag (Kåreland och Lindh-Munther 2005: 13-16).

I förskolans läroplan Lpfö98 (Skolverket, 2010) står att förskolan ska utveckla intresse och förståelse för skriftspråk och texter. Kåreland och Lindh-Munther (2005:56) problematiserar Lpfö98. De menar att det finns få konkreta uttalanden som beskriver litteratur och läsning i förskolan. Formuleringarna och målen som finns i läroplanen är mer allmänna och berör större områden än litteratur vilket gör att pedagogernas tolkning kan påverka i vilken omfattning barnen erbjuds möta arbete med böcker.

1.1 Bakgrund

Här beskrivs det läsfrämjande projekt hos biblioteket som jag tagit del av i min undersökning. Vidare presenterar jag de läsinspiratörer som deltar i min undersökning och gör en kortare redogörelse för deras relation till barnlitteratur.

Läsinspiratörer är en satsning som en mellanstor svensk stad valt att införa för ökad samverkan med förskolor. Vid personligt möte med en bibliotekarie på biblioteket fick jag inblick i hur barnlitteraturen kommer in i förskolans verksamhet sett från bibliotekets synvinkel, och genom intervjuerna med läsinspiratörerna fick jag

läsinspiratörers syn på samarbetet. Enligt ”Bibliotekarie X” (personlig kommunikation, 18 februari 2014), påbörjade biblioteket en större satsning på förskolor i staden år 2008/2009, i syfte att främja läslust för barn. Hen beskriver hur biblioteket önskade ett större samarbete med förskolan då de tidigare haft störst fokus på skolan. Satsningen på förskolan innebar utveckling av bibliotekets utbud och samarbete med förskolor i staden. Biblioteket skapade också ökad samverkan mellan bibliotek och förskolor genom att förskolorna fick läsinspiratörer som ska fungera som en länk mellan biblioteket och förskolan. Målet biblioteket hade var att varje förskola i staden ska ha minst en läsinspiratör som samarbetar med biblioteket. Varje förskola får möjlighet att utse en egen läsinspiratör bland förskolans personal. Läsinspiratörerna bjuds en gång per termin till läsinspiratörsträff på närmaste bibliotek där de får tips på nya barnböcker och information om bibliotekets program för förskolor. På läsinspiratörsmöten så ger biblioteket varje gång ut en lista över rekommenderade barnböcker till läsinspiratörerna. Listan är sammanställd av biblioteket och innehåller böcker som är nya och som de anser vara bra böcker. Biblioteket tipsar om böcker utifrån listan som de och läsinspiratörerna får sedan välja böcker. En erfarenhet gällande barnens val av böcker som ”Bibliotekarie X” (personlig kommunikation, 18 februari 2014) har av förskolors besök på biblioteket är att pedagoger ibland tar bort ”svåra böcker” med mycket text som barnen vill låna. Orsaken till det vet hen inte, men spekulerar i att det kan bero på att böckerna är svåra att använda för högläsning.

1.2 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att undersöka hur barnböcker kommer till förskolan och hur urvalet av böcker anpassas till barnen. Hur ser urvalsprocessen ut och hur påverkar läsinspiratörer det bokurval som barnen möter?

- Vem väljer böcker på förskolan?
- Hur ser urvalsprocessen ut?
- Vilken inverkan har läsinspiratörer på urvalet av böcker som barnen får möta?
- Hur anpassas bokurvalet till olika barngrupper?

1.3 Uppsatsens disposition

I kapitel 2 presenteras forskningsbakgrund kring litteratur och språkstimulering i förskola och skola och om pedagogens roll i valet och anpassningen av litteratururvalet till barnen. Metod och material för min undersökning presenteras i kapitel 3. I kapitel 4 redovisas resultatet av min undersökning. Sedan beskriver och diskuterar jag min valda undersökningsmetod och sammanfattar och diskuterar resultatet i kapitel 5.

2. Forskningsbakgrund

I forskningsbakgrund beskrivs lärarens uppdrag enligt Lpfö98, med koppling till litteratur och språk. Förskolans verksamhet styrs av Läroplan för förskolan Lpfö98 (Skolverket, 2010) som anger mål och riktlinjer med förskolans arbete. Då arbete med skönlitteratur är kopplat till skriftspråksstimulering och språkutveckling så redogör jag för vad Lpfö98 och forskning säger inom ämnet. Vidare beskriver forskning hur pedagogernas val kan påverka anpassning av litteratururvalet som kommer till barnen.

2.1 Läroplanen om skriftspråk i förskola

Läraren har uppdrag och mål att arbeta utifrån i förskolans verksamhet. Här beskriver jag vad det står i Läroplan för förskolan Lpfö98 (Skolverket, 2010) samt vilka mål och riktlinjer som finns kring skriftspråkliga aktiviteter i förskolan.

Lpfö98 (Skolverket, 2010: 7-10) beskriver förskolans och lärarens uppdrag. I Lpfö98 står det att förskolan ska uppmuntra och utmana barnets språkutveckling. Förskolan ska även stimulera barnets intresse för texter och den skriftspråkliga världen. ”Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.”

2.2 Litteratur för språkutveckling

När läroplanen beskriver språkets betydelse menar Kåreland och Lindh-Munther (2005: 56) att det skulle behövas mer betoning på litteraturens centrala roll i språkutvecklingen. De menar att tolkningen av läroplanens något otydliga mål blir pedagogens ansvar, och att utvecklingsmålen då kopplas till litteratur är inte något självklart. Rosenblatt (2002: 169- 171) menar att elever vid tolkning av handlingen i en bok, medvetet eller omedvetet, tillägnar sig begrepp och språklig kompetens. Även McCormick (1977: 543-544) lyfter i sin studie upp språkliga fördelar med högläsning för barn i förskoleålder och böckernas roll i barnets språkutveckling. Högläsning av

böcker för små barn har använts under lång tid i förskolan och McCormick (1977:543) beskriver att forskare redan på 1970-talet bevisat fördelarna med högläsning för barn. Hon beskriver att det skrivna och det talade språket skiljer sig åt, därför menar hon att högläsning behövs för utveckling av språket. De språkliga fördelar som hon beskriver att barnet får genom högläsning är bland annat förmåga att se meningsbyggnader, syntaktiska mönster samt förståelse och igenkännande av ord. Språket i böcker menar hon, kan vara ganska olikt det talade språket. Böcker med bred mångfald av ord hjälper barn att förstå synonymer och därmed utöka ordförrådet. McCormick (1977: 544-545) skriver att barn i förskoleålder inte själva kan läsa eller ta del av det skrivna språket, därför är det viktigt att läsa böcker för dem. Syftet med McCormicks studie var att undersöka kvalitativa skillnader i böcker som rekommenderas av kunniga inom området och de barnböcker som säljs i exempelvis livsmedelsbutiker. I böckerna jämförde hon ordförråd och syntaktisk komplexitet. Resultatet av hennes studie visade inga skillnader i böckernas syntaktiska komplexitet men en liten skillnad i texternas ordförråd.

Även Eriksen Hagtvet (2004: 24) reflekterar över skönlitteratur i förskola utifrån ett språkstimulerande och lärande perspektiv. Eriksen Hagtvet (2004: 22) redogör för hur hon förhåller sig till tidig stimulering av skriftspråklig påverkan. Hon försöker hitta en balans som hon betonar är viktig vid tidig språkstimulering. Hon menar att språkstimulering och språklig utveckling måste utgå ifrån barnets förutsättningar och intressen. Att barnet är intresserat av den litteratur pedagogerna väljer och att de har förutsättningar att tillägna sig den valda litteraturen är en förutsättning för lärande och språklig utveckling. Att erbjuda alla barn möjlighet till språkutveckling genom att möta skriftspråk i litteratur som anpassats till barnets kompetens och intresse är som Eriksen Hagtvet (2004: 23) uttrycket det en balans som kräver ett övervägande. Hon frågar sig om inte alla barn oberoende av intresse bör få samma skriftspråkliga påverkan för att undvika framtida svårigheter. Eriksen Hagtvet (2004: 10-15) beskriver barnets litterära färdigheter i förskolan utifrån termen ”emergent literacy” vilket innefattar alla kunskaper som barn tidigt utvecklar inom skriftspråk. Hon redogör för hur barn i miljöer med tillgång till böcker får kunskap och intresse för skriftspråk långt innan de lär sig att läsa och skriva, varför det är viktigt att möta litteratur tidigt. ”Emergent literacy” traditionen har gjort att skillnaden mellan förskolans och skolans roll vad gäller att presentera böcker och

skriftspråk har minskat. Att introduceras och utveckla färdigheter inom skriftspråk redan i förskolan anses idag vara positivt för barnens språkutveckling. Förr ansågs det negativt att introducera böcker och text tidigt då det ansågs ta ifrån barn deras lekfulla lärande och barndom. Att vänta med att introducera skriftspråk menar Eriksen Hagtvet (2004:13) är att missa en period i livet då barn är mottagliga för att lära språk och skriftspråket kan då möta denna möjlighet på ett naturligt sätt. Även om Eriksen Hagtvet (2004: 102-104) tydligt påpekar att vi bör iaktta försiktighet när vi talar om kritiska perioder i barnets utveckling så framhåller hon ändå betydelsen av att uppmärksamma känsliga perioder, då barnet är mer mottagligt för exempelvis olika förhållanden av språklig karaktär. De känsliga perioderna och barnets mottaglighet för språklig utveckling kan utnyttjas till barnets fördel genom att introducera litteratur och skriftspråklig stimulans tidigt.

2.3 Litteratur i förskola och skola

Kåreland och Lindh-Munther (2005:54) beskriver i deras studie förskolan som litterär miljö och pedagogernas syn på behovet och val av litteratur och läsning genom den undersökning de gjort av förskolans litterära värld och förskolans förhållande till litteratur. De har i sin undersökning försökt redogöra för hur förskolor förhåller sig till litteratur. I sin undersökning har de tittat närmare på 4 förskolor med inriktning på språk, läsning, litteratur och jämnställdhet. De undersökte förskolans litterära utbud, hur böckerna införskaffas, böckernas tillgänglighet för barnen och de aktiviteter som erbjuds kring barnböcker, med ett genomgående fokus på genusperspektiv i samtliga frågor (Kåreland och Lindh-Munther 2005: 53-82). Böckerna som förskolorna använde hade införskaffats på olika sätt. Det vanligaste sättet var att låna på biblioteket. Vid besök på biblioteket ansåg pedagogerna i undersökningen att barnen valde litteratur. Valet av litteratur menade pedagogerna är styrt av barnen, genom att barnen väljer böcker som pedagogerna sedan diskuterar innehållets lämplighet i. Barnen får då välja bok först men pedagogerna har ändå en slutgiltig påverkan på barnens val. Påverkan som pedagogerna gör på barnens val baserar sig på deras syn på syftet med att låna böcker och vilken bok de anser passar barnen. Kåreland och Lindh-Munther (2005: 77-82) skriver att litteraturen är viktig och menar att det är viktigt att se vilka böcker som

pedagogerna erbjuder barnen. Deras undersökning innefattar valet av böcker som pedagogerna gör till barnen, pedagogernas syn på litteratur samt sättet som förskolan använder litteratur på. De verk som valdes av pedagogerna var oftast kända svenska väl etablerade författare (Kåreland och Lindh-Munther 2005: 115). I undersökningen av Kåreland och Lindh-Munther (2005:95) framgick även att pedagoger valde litteratur i syfte att förbereda inför den framtida läs-och skrivkunskap som barnen skulle komma att utveckla vidare i skolan. Pedagogerna valde också litteratur utifrån egna upplevelser och minnen av sin egen barndom, möjligen var det därför de klassiska, äldre och mer etablerade verken togs upp.

Rosenblatt (2002:33) diskuterar det som hon beskriver som ”det sociala förhållningssättet” i studier av litteratur. Hon lyfter fram litteraturen som en möjlighet för lärare att beröra och möta unga människors liv. Rosenblatt (2002:19) menar att barn behöver erbjudas material i skolan som motsvarar och speglar deras nuvarande liv. Barn behöver enligt henne kunskap om människor och samhället och skolan bör därför införliva kunskapen med barnets nuvarande livssituation. Rosenblatt (2002:19-20) uttrycker att lärare i litteratur inte använder deras fulla potential till att påverka och bidra till att låta barnen möta anpassad litteratur och läromedel. Den litterära upplevelsen menar hon är stor och inverkar på barnets känsla och attityder för såväl den mänskliga individualiteten som samhället. Litteraturen ger kunskap om världen, insikter som gör läsarens liv mer begripligt och den som erbjuder litteraturen har därför möjligheten att förmedla litteraturens många fördelar. Då unga läsare oftast varken uppnått en konsekvent syn på livet eller en integrerad personlighet har lärarens litterära val påverkan på barnets attityder och lärande. Läraren har också möjlighet att via litteratur ta upp frågor som antingen förstärker eller motverkar värderingar och antaganden som finns i barngruppen. Genom att undervisa om litteratur menar hon att lärare alltid talar ur ett samhällsfilosofiskt perspektiv. Läraren kan utöva inflytande genom att beröra etiska frågor. När lärare undervisar om litteratur menar Rosenblatt (2002: 28-29) att läraren bör granska sina egna etiska ställningstaganden i valet av litteratur då det påverkar undervisningssituationen. Objektivitet ska enligt henne finnas med i lärarens undervisning, dock inte till den grad att eleverna får intrycket att värdeomdömen inte har betydelse. Den valda litteraturen i undervisning ska utveckla en inspirerande och produktiv syn på böcker och omvärlden.

Linnér och Westerberg (2009: 91-93) problematiserar lärarens kunskap om didaktiska frågor och medvetna val av innehåll i undervisning. De lyfter upp didaktiska frågor som viktiga i undervisning, och fokuserar på lärarstudenter och utbildningens roll för kunskap och om vikten av medvetet valt kunskapsstoff. Valet som lärarstudenter och lärare gör tenderar att stanna vid det innehåll som anses mer erkänt och traditionellt, utan närmare eftertanke huruvida valet är lämpligt i undervisning. Valet som lärare gör ifrågasätts och problematiseras enligt dem inte tillräckligt ofta. Att fokusera på didaktiska frågor i planering av undervisning är någonting som de framhåller, då främst att lyfta vad-frågan så att innehållet blir relevant och noga övertänkt. De menar att lärare ständigt behöver fundera på vilken undervisning de vill bedriva och vilket val av innehåll de vill presentera för barnen. Frågor som Linnér och Westerberg (2009: 94) ställer sig är vem eller vad som påverkar valet av innehåll i undervisning och hur valet sedan påverkas och ändras under undervisningsprocessen. En annan fråga som de diskuterar är om valen som lärare gör förblir statiska och slutgiltiga eller om de är föränderliga över tiden. Valen som lärare gör i undervisningens innehåll grundar sig enligt dem på lärarens syn på kunskap, livet och samhället.

Hall (2007) skriver om kvalitet i lärares urval av böcker till barn på förskola. Hon beskriver att lärare vet värdet av högläsning men att de inte alltid lägger tillräckligt med förarbete på att välja ut böcker som de använder. Läraren väljer ofta böcker utan att först läsa och studera dem. Hon diskuterar olika orsaker till varför lärare inte alltid väljer böcker med omsorg och nämner olika anledningar, som exempelvis bristande kunskap och kulturell förståelse. Det är därför viktigt att lärare tänker igenom både sin egen bakgrund och barnens kulturella bakgrund när de väljer böcker. Hall (2007) menar att det i böckerna både finns explicita och implicita budskap och att läraren sänder ett budskap om värderingar genom sitt val av böcker. Lärare får därför stor betydelse och är en förebild för barnen. Böcker kan därför ha kraftig påverkan på barnens värderingar och attityder. Hall (2007) menar att barn är mottagliga för värderingar och att det som lärare säger kan uppfattas som sanning och ”rätt” värderingar. Hon argumenterar för hur lärare ska välja böcker genom medvetna bokurval. Hon menar att lärare bör välja böcker kritiskt och tipsar om hur lärare kan välja litteratur på ett medvetet sätt. Barnen bör erbjudas ett brett urval av böcker där olika författare och genrer finns representerade. Läraren bör kritiskt

undersöka böckerna genom att fundera över författarnas syfte och mening och även försöka se om böckerna förmedlar någonting annat som kan vara viktigt att tänka på, till exempel om böckerna har dolda budskap. Hall (2007) menar att lärare måste inneha professionalitet nog att bedöma om en bok är lämplig eller inte. För att välja böcker som är av god kvalité så anser hon att man som lärare kan använda sig av rekommenderade böcker utifrån boklistor som är framtagna av professionella grupper med experter inom barnlitteratur, där böckerna blivit granskade och ”godkända” som bra barnböcker. När man använder sig av listor över böcker som är rekommenderade så understryker hon ändå vikten av att själv kritiskt granska böckerna innan de används, för att försäkra sig om att böckerna är lämpliga och anpassade till barnen.

Även Mc Cormick (1977) tar upp rekommenderade listor på böcker som en källa till bra barnlitteratur. Hon menar att rekommenderade listor på barnlitteratur är skrivna av kunniga inom ämnet och innehåller de böcker som betraktas som ”de bästa böckerna” för barn. Bland de rekommenderade böckerna tar hon upp en ekonomisk faktor som minskar böckernas tillgänglighet. Barn med föräldrar som inte kan betala för böckerna ges möjligen inte samma tillgång till de böcker som har bra kvalité. Pedagoger kan då öka barnens möjlighet att ändå få möta bra barnlitteratur genom att använda billigare pocketböcker av samma utgåvor som de inbundna dyrare rekommenderade böckerna.

2.4 Hur anpassas urvalet av litteratur till barnen?

Rosenblatt (2002: 39- 40,) menar att lärare på alla nivåer ska kunna anpassa litteratururvalet till barnets erfarenhetsmässiga, intellektuella och emotionella nivå. Språket i litteraturen ska även vara anpassat så att det ger förståelse och betydelse i förhållande till barnets språkliga kompetens och livserfarenhet. Lärare ska hjälpa barnet utveckla sin förmåga att reflektera över böckers innehåll och främja den interaktionsprocess läsaren och boken har, genom att samtala om böcker och deras innehåll. En och samma text har olika värde och mening för barn beroende på vid vilken tidpunkt eller under vilka omständigheter texten läses. Rosenblatt (2002) menar att läraren utan uppfattning om vem läsaren är inte kan förutsäga om en text är betydelsefull för ett barn eller inte. Kännedom om barnet är därför av högsta vikt

för att kunna välja litteratur.

Hall (2007) rekommenderar att lärare lägger tid på att lära känna barnen för att kunna välja litteratur utifrån deras förutsättningar så att de ska få möta sådan litteratur som kan öka deras motivation. Att anpassa litteratururvalet handlar också om att följa samhällets förändringar och välja nyare litteratur. Lärare bör enligt Hall (2007) ta hänsyn till bokens utgivningsår, som regel är nyare litteratur bättre och mer korrekt skriven utifrån hur samhället ser ut idag då böckerna överensstämmer mer med hur samhället ser ut nu. Nyare böcker innehåller enligt henne färre stereotyper och tenderar därför att skildra samhället bättre. Hon betonar vikten av att variera böckerna barnen möter utifrån hur samhället och barnen i barngruppen förändras. Böckerna ska väljas så att barnen kan lära känna såväl sig själva som andra människor. Eriksson (2009:203- 218) reflekterar över hur lärare arbetar för delaktighet i förskolan. Hon redogör för resultat och iakttagelser i sin studie ”Barns delaktighet i förskolan – på de vuxnas villkor?” (Eriksson 2007) där hon studerat hur lärare i förskolan uppfattar barns delaktighet. När lärare arbetar för att stärka barns inflytande och delaktighet så menar hon att lärarna och arbetslaget intar ett möjlighetsinriktat förhållningssätt som tillvaratar barnens idéer, initiativ och tankar. Hon menar att lärare som arbetar med delaktighet som pedagogik tar barnens handlande på allvar visar dem respekt och ger dem inflytande så att barnen upplever sig förstådda och delaktiga. I Erikssons studie framkom att en möjlighet till inflytande och delaktighet var att lära barn välja. Genom att läraren hjälper barnen att öva på att välja och ta beslut så ger läraren barnen verktyg för att stödja deras självständighetsprocess. Lärarna i Erikssons studie upplevde att barnen var delaktiga och gavs möjlighet till inflytande. Eriksson (2007:216) redogör för Arnér och Tellgren (2006) som i sin studie beskriver att barns inflytande i förskolan i praktiken är upplagt så att barn får godkänna de förslag som lärare ger. Att barn får välja mellan lärarens alternativ är ett villkor för delaktighet och barns egna initiativ uppfattas som störande av ordningen. Att bejaka barnens egna initiativ innebar minskad kontroll för pedagoger och en oro finns för att barnen orsakar kaos om planeringen av verksamheten inte blir som den var tänkt att bli. Personalen ville enligt Arnér och Tellgren (2006) ha kontroll över situationen till den grad att barnens initiativ och förslag inte togs emot fullt ut. Eriksson (2009:217) menar att barns delaktighet till stor del är styrd av vuxna.

3. Metod

Här beskriver jag min undersökningsmetod och hur jag gått tillväga i min undersökning.

3.1 Kvalitativ forskningsmetod

Syftet med min studie var att undersöka hur böcker väljs ut och hur de kommer till barnen. Jag valde kvalitativ undersökningsmetod med intervjuer då jag ville att pedagogerna skulle delge sina tankar och handlingar när de väljer böcker till barnen, så att jag kunde få förståelse för hur urvalsprocessen ser ut samt vilken påverkan barnen har på pedagogernas val. Trost (2010: 31-33) menar att det som avgör om man bör välja kvalitativ eller kvantitativ undersökningsmetod är vilket syfte man har med studie. Jag ville undersöka pedagogernas uppfattningar och syn på sin roll vid förmedling av böcker till barnen på förskolan och därför valde jag att intervjua dem. Om jag istället gjort min undersökning med enkät så skulle jag förmodligen inte ha nått pedagogernas tankar och synsätt lika bra vilket jag ansåg var viktigt för att få svar på mina frågeställningar. Denscombe (2009:232) menar att intervju som metod för insamling av information är lämplig då man vill få insikt i människors åsikter, erfarenheter eller uppfattningar av ett fenomen snarare än få svar på enkla fakta. Han betonar värdet av att utforska åsikter på djupet, för att kunna beskriva ett fenomen mer utförligt. Med semistrukturerade intervjuer ville jag som Denscombe (2009:235) beskriver det, låta de intervjuade pedagogerna själva få utveckla och beskriva sin syn på undersökningsområdet. Jag valde semistrukturerade intervjuer då jag ville nå läsinspiratörernas tankar och uppfattningar om deras uppdrag att förmedla böcker till barnen på förskolan. Semistrukturerade intervjuer bygger enligt Denscombe (2009: 234-235) på att den som intervjuar har en lista med ämnen och frågor som besvaras under intervju men att den som intervjuar är flexibel för ordningsföljden av frågorna så att den som blir intervjuad kan vidareutveckla sina synpunkter. Tanken med öppna frågor var från min sida att nå pedagogernas erfarenheter och att låta dem själva fritt beskriva frågeställningar kring mitt undersökningsområde. Jag använde ljudinspelning för att kunna transkribera och ordagrant återge pedagogernas samtal med mig för att kunna återge och analysera dem korrekt i

resultat och analys. Det jag utgick från när jag utformade mina intervjufrågor var syftet med min undersökning. Jag ville undersöka böckernas väg från biblioteket till barnen, pedagogernas roll som länk mellan bibliotek och barn och hur anpassningen av bokurvalet såg ut i urvalsprocessen.

3.2 Urval av läsinspiratörer

Under mitt möte med ”Bibliotekarie X” (personlig kommunikation, 18 februari 2014) fick jag en lista över verksamma läsinspiratörer. Jag valde tre av läsinspiratörerna från listan, utifrån kriteriet att deras förskolor geografiskt låg i olika stadsdelar, för att få en uppfattning om varierande arbetssätt med litteratur på de olika förskolorna. Då jag valde olika stadsdelar tänkte jag även på att en och samma förskola har samma upptagningsområden, jag ville att intervjuerna skulle spegla ett urval av barn som inte var begränsat till en viss stadsdel. Jag tog sedan kontakt med de tre läsinspiratörerna genom telefonsamtal då jag presenterade min studie och frågade om de ville delta i min undersökning. När de bekräftat sitt deltagande skickade jag ett informationsbrev med mejl och vi bokade en tid för intervju. Trost (2010:137) menar att det oftast är ointressant med ett statistisk representativt urval vid kvalitativ studie. Representativt urval syftar till en garanti att alla människor i en viss population har samma sannolikhet att bli utvalda och delta i undersökningen. Ett statistiskt representativt urval kan i vissa situationer vara sämre då det kan få som konsekvens att alltför ”vanliga” människor delger sin bild av en företeelse, när det mest fördelaktiga ibland är att få olika synvinklar eller erfarenheter av det man undersöker (Trost 2010: 137-139). Jag sökte varierande erfarenheter och arbetssätt med litteratur i förskola och mitt urval kan inte sägas vara representativ för alla förskolor utan mer en inblick i hur det kan fungera i förskolor. Mitt urval av enbart läsinspiratörer skulle möjligen kunna innebära att jag når liknande arbetssätt med böcker, då jag inte har intervjuat några pedagoger som inte är läsinspiratörer. Jag valde läsinspiratörer då jag tror att läsinspiratörer har relativt god insyn i förskolors samverkan med bibliotek och jag ville nå pedagoger som kunde berätta så mycket som möjligt inom området litteratur i förskola. Jag valde att fråga läsinspiratörerna vilken plats de själva föredrog för intervju då jag ville att de skulle kunna välja den plats de kände sig bekväma med. Samtliga valde att bli intervjuade på deras förskola,

där vi kunde sitta avskilt och relativt ostört. Två av läsinspiratörerna hade möjlighet att bli intervjuade i ett rum där vi var ostörda av omgivning. Den tredje läsinspiratören behövde vara tillgänglig för barnen om de vaknade från vila. Trost (2010:66) menar att man bör reflektera över lokalens möjliga inverkan på informanternas svar i intervju. Den miljö som var mest bekväm för dem ansåg jag skulle ge mest information, då det möjligen är lättare att beskriva och berätta om erfarenheter under avspända och ostörda förhållanden.

Här beskriver jag informanternas bakgrund och relation till barnlitteratur i förskolan. I kommande text förkortar jag Läsinspiratör 1 som L1, Läsinspiratör 2 som L2 och Läsinspiratör 3 som L3.

1.1.1 Läsinspiratör 1

L1 har arbetat 20 år på förskola. Hen är utbildad förskollärare.
Böcker har alltid varit ett stort intresse för L1. ”Jag har alltid älskat speciellt barnböcker och jag älskar att läsa sagor och att dramatisera”. L1 tycker att det är härligt att läsa för barnen när hen fastnar för en bok. L1 blev tillfrågad som läsinspiratör på grund av att hen gillar böcker. Hen har ännu inte varit med på något läsinspiratörsmöte eftersom L1 är ny som läsinspiratör, var sjuk i höstas och kunde därför inte delta.

1.1.2 Läsinspiratör 2

L2 började arbeta på förskola 1985. Hen är utbildad förskollärare. L2 har tidigare jobbat i både förskoleklass och skola och upptäckte då att de var dåliga på högläsning där och kände då att förskolan måste jobba mer med det. Hen tycker det är stor skillnad vad barnen klarar av att lyssna på idag mot för 30 år sedan. Barnen tröttnar fortare nu och de vill att mycket ska hända omkring dem. L2 anser att föräldrar idag inte läser lika mycket för sina barn som tidigare generationer gjorde och att det därför blivit ännu viktigare att barn får med sig läsrutiner från förskolan. L2 blev läsinspiratör då hen själv brinner för att läsa böcker.

1.1.3 Läsinspiratör 3

L3 har arbetat 20 år på förskola. Hen är utbildad barnskötare. L3 blev läsinspiratör då hen är intresserad av läsande för barn. ”För att jag tycker det är ganska viktigt för deras språk.” L3 var den personal på sin förskola som var intresserad av uppdraget som läsinspiratör och det var också därför hen blev läsinspiratör. L3 har inte kunnat gå på alla läsinspiratörsmöten på grund av personalbrist på förskolan men tycker att de läsinspiratörsmöten hen varit på har varit bra.

3.3 Trovärdighet och tillförlitlighet

Trost (2010: 131-132) beskriver att en studies reliabilitet eller tillförlitlighet syftar på om mätningen är stabil och skulle ge samma resultat vid en ny mätning. Kvalitativa studier kräver inte samma reliabilitet eftersom de har lägre grad av standardisering. Trost (2010: 132-133) menar att intervjuer inte kan ge konstans då människan inte är statiska i åsikter utan svaren kan variera på samma fråga vid olika tillfällen beroende på olika omständigheter. Jag har genom att ge en utförlig beskrivning av genomförandet möjliggjort en upprepning av min studie. Samma resultat kan dock inte garanteras vid en upprepning av studien då de läsinspiratörer jag valt endast är ett urval bland ett större antal, därför kan det vara tveksamt att göra alltför långtgående generaliseringar utgående från denna studie. När jag intervjuade försökte jag vara neutral i min respons av läsinspiratörernas svar och låta följdfrågorna utformas utifrån deras slutsatser, för att inte göra egna tolkningar och påverka deras svar. Jag ställde följdfrågor både för att få mer information om läsinspiratörernas svar men även för att själv bekräfta att mina uppfattningar om deras svar stämde. Vid intervjuerna använde jag min mobil och spelade in hela intervjuerna på, det gav mig möjlighet att gå igenom intervjuerna en gång till vid transkribering. Att transkribera gav mig en djupare förståelse av materialet då jag kunde vara mer objektiv när jag bara lyssnade på och tolkade materialet utan pedagogernas närvaro. Läsinspiratör 1 och Läsinspiratör 2 kunde sitta avskilt och ostört från barn och andra kollegor. Läsinspiratör 3 kunde inte sitta helt avskilt utan behövde finnas tillgänglig för barnen om de behövde hen. Jag är medveten om att det kan ha påverkat Läsinspiratör 3 i svaren eller beskrivningarna då hen möjligen

inte kunde koncentrera sig endast på intervjun. Validitet står enligt Trost (2010:133) för en studies giltighet. Med giltighet menas att undersökningen mäter det som den avser mäta. Även validitet som idé kommer från kvantitativ forskningsmetodologi och kan vara svårare att påvisa i kvalitativa undersökningar. Det jag som forskare kan visa är enligt Trost (2010: 133) att mina data och analyser är trovärdiga, det vill säga insamlade på korrekt och seriöst sätt. Som forskare menar Trost (2010: 133) att det är viktigt att vid direkta citat ur en intervju inte avslöja vem eller vilka informanterna är, så citaten bör väljas så att de inte enkelt kan kopplas till de enskilda informanterna. Citaten jag valt att lyfta ur intervjuerna har jag reflekterat över och försökt välja utifrån att de synliggör läsinspiratörernas syn på mitt undersökningsområde snarare än vilka de är som personer, då detta inte är relevant för min undersöknings syfte. För att beakta anonymitet har jag valt att inte avslöja läsinspiratörernas kön, arbetsort eller vilken ålder på barn de arbetar med. Det som är relevant för min undersökning är att de arbetar i förskola som läsinspiratörer och att de har intresse av och insyn i varifrån förskolans böcker kommer och hur böckerna väljs ut.

3.4 Forskningsetiska principer

Som Vetenskapsrådet beskriver finns det uppförandekrav som en forskare inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning måste ta del av och rätta sig efter. Min undersökning följer de krav som Vetenskapsrådet (2002) föreskriver för undersökningar inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. Informationskravet handlar om att informera alla berörda i undersökningen om forskningens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). Innan intervju har jag via telefon presenterat mig och min undersökning, beskrivit tidsåtgång för intervjun och skickat mail med informationsbrevet som beskriver syftet med min studie för att informanterna i lugn och ro ska kunna läsa, förstå och godkänna sin medverkan i undersökningen. Jag informerade också om syftet med min undersökning så att informanterna förstod att deras deltagande var viktigt och att de bidrar till ny välbehövlig kunskap inom området barnlitteratur i förskola.

Samtyckeskravet handlar om att forskaren ger deltagarna i undersökningen rätt att bestämma kring deras medverkan och att samtycke för undersökningen inhämtas

från alla deltagare (Vetenskapsrådet 2002: 9). I informationsbrevet framgår vilka etiska aspekter kring anonymitet som jag beaktar i min undersökning. Det står tydligt vilken grad av anonymitet informanterna har i min undersökning då jag anser det viktigt för deras möjlighet att bedöma sitt medgivande till att delta i undersökningen. I informationsbrevet framgår hur undersökningen görs, syftet med undersökningen och vilka rättigheter mina informanter har samt att deras deltagande är frivilligt och kan avslutas när de vill. Informanterna får upplysning om hur och var min undersökning kommer att publiceras.

Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter om de deltagande i undersökningen förvaras oåtkomligt för obehöriga. (Vetenskapsrådet 2002: 12). Den information jag får av informanterna förvarar jag därför oåtkomligt för obehöriga och använder bara i mitt arbete som endast jag har tillgång till under arbetsprocessen. I informationsbrevet framgår att jag efter avslutat arbete med min uppsats kommer att makulera alla uppgifter.

Nyttjandekravet handlar om att det undersökningsmaterial som forskningen ger, endast garanteras användas till forskningen (Vetenskapsrådet 2002: 14). Jag använder endast undersökningsmaterialet till min undersökning och mitt examensarbete.

3.5 Metoder för analys

Efter intervjuerna transkriberade jag ljudinspelningarna genom att lyssna på varje intervju för att så ordagrant som möjligt transkribera intervjusvaren. Jag läste de transkriberade intervjuerna många gånger för att tyda vad pedagogerna menade med sina svar och för att söka mönster, skillnader och likheter i svaren. Denscombe (1998: 260- 261) menar att en utskrift av ljudinspelad intervju är värdefullt då forskaren kan komma närmare samtalen vid analys av materialet. Studiens syfte var min utgångspunkt då jag formulerade rubriker, genom att dela in syftet i rubriker kunde jag lättare söka svar på mina frågeställningar vid analys av läsinspiratörernas intervjuer. Rubrikerna är ”Var kommer förskolans böcker ifrån”, ”Hur ser urvalsprocessen av litteratur ut” och ”Hur anpassas litteraturen till barngruppen?”. Underrubriker formulerade jag utifrån läsinspiratörernas vanligaste svar på de huvudfrågor och områden som de belyste i intervjuerna. Citat är valda med

utgångspunkten att jag tycker de tydliggör läsinspiratörernas tankar och erfarenheter på ett bra sätt. Jag skrev citaten i en läsbar form där jag har tydliggjort det talade ordet så att det skulle bli mer begripligt i skriftlig form. Jag har i citaten inte tagit bort meningsbärande ord men däremot valt att ta bort vissa utfyllnadsord och talpauser som saknar betydelse för sammanhanget. Denscombe (1998: 262) beskriver att det talade ordet inte alltid innebär fullständiga eller avslutade satser och att man som forskare då kan vara tvungen att återge det talade ordet i en skriftligt begriplig form. En sammanfattning av pedagogernas intervjuer finns i Analys och Diskussionsdelen under rubriken resultatsammanfattning.

4. Resultat

I den här delen av studien presenterar jag svaren från intervjuerna med läsinspiratörerna uppdelat för Läsinspiratör 1, 2 och 3. Jag presenterar läsinspiratörernas svar för sig, då det gav tydligast sammanfattning av deras tankar och beskrivningar. Resultatet av intervjuerna presenteras som sammanfattningar av läsinspiratörernas tankar under tre rubriker som är utformade utifrån syftet med min undersökning. Rubrikerna är ”Var kommer förskolans böcker ifrån”, ”Hur ser urvalsprocessen av litteratur ut” och ”Hur anpassas bokurvalet till barngruppen?”. Underrubrikerna är sedan utformade utifrån genomgående ämnen och huvudfrågor som jag sett i informanternas svar. De citat jag valt att ta med tydliggör läsinspiratörernas tankar om sin verksamhet och arbetet med litteratur.

4.1 Var kommer förskolans böcker ifrån?

Här presenteras sammanfattningar av läsinspiratörernas beskrivningar av hur litteraturen når barnen på förskolan och var förskolans böcker kommer ifrån.

4.1.1 Läsinspiratör 1

L1 berättar att förskolan valt att låta barnen besöka biblioteket en gång per termin, barnen delas då in i mindre grupper. Barnen får låna en till två böcker per person och L1 lånar samtidigt böcker. L1 vill inte att de lånar fler böcker än 2 stycken per barn då

det blir så många böcker för biblioteket att låna ut när det är många barn på besök. L1 beskriver hur barnen på biblioteket själva får välja böcker och gå till lånedisken och låna dem, sen stoppa ner dem i ryggsäcken och ta med till förskolan där barnen får packa upp böckerna och lägga dem i en gemensam boklåda som finns tillgänglig för alla barn. Lådan står framme så att barnen kan läsa ur böckerna när de vill. L1 beskriver betydelsen av förskolans besök på biblioteket ”Hade vi inte gått på besök till biblioteket så tror jag att dom inte hade vetat om att biblioteket fanns då dom inte är vana att gå dit med familjen”. L1 beskriver att barnen själva säger att de vill åka till biblioteket och menar att de tycker om att vara där. ”Barnen frågar efter biblioteket”. L1 tror att barnen kanske kommer prata om sina besök på biblioteket och att det kan resultera i att familjen besöker biblioteket. På flera sätt beskriver hen hur förskolan försöker skapa samverkan mellan biblioteket och familjerna. Förskolan lånar bokpåsar som barnen får låna hem för att väcka intresse för biblioteket hos familjerna.

L1 beskriver att böckerna som finns på förskolan som inte är lånade böcker är äldre böcker från tidigare förskolor. Förskolan har tidigare bestått av flera förskolor som slagits samman. L1 beskriver att de på grund av sammanslagningen fått ett stort ”grundbibliotek” som pedagogerna på nya enheten tagit vara på och vidareutvecklat. L1 har märkt att förskolan inte har så mycket faktaböcker och har pratat med sin chef om att få handla faktaböcker på bokrea vilket chefen sagt okej till. En gång per termin har förskolan bokcafé, pedagoger presenterar då ett urval av böckerna som de har på förskolan för barnen och föräldrarna. Sen får barnen och föräldrarna låna hem böcker. L1 beskriver att föräldrarna ofta bromsar barnens vilja att låna hem böcker då föräldrarna tycker att barnen redan har böcker hemma som de kan läsa innan de lånar hem fler böcker.

4.1.2 Läsinspiratör 2

L2 berättar att förskolan deltar i de program och aktiviteter som biblioteket erbjuder med teatrar och sagostunder. Förskolan besöker biblioteket med barnen en gång per termin för att låna böcker, uppdelat i mindre grupper. De har valt att åka i mindre grupper då L2 beskriver att det inte var bra att åka hela gruppen till biblioteket ”för

det blir ingen kvalité på det kände vi”. När förskolan är på biblioteket vill de få igång läslusten. Hen beskriver hur lekrummet på biblioteket motverkar deras tanke med biblioteksbesöket. L2 beskriver att barnen dras till lekrummet istället för böckerna. ”När vi är på biblioteket […] när vi kommer dit vill vi få igång läslusten. Det är viktigt för oss. Sen har dom ju det här lekrummet. Då vill ju barnen leka. Vi tycker inte att det är så bra. Vi vill ju att dom ska titta i böcker. Vi brukar låta dom leka litegrann sen vill vi att dom ska välja böcker”. Hen har pratat med biblioteket och sagt att pedagogerna inte tycker att det är så jättebra med lekrummet då de vill att barnen tittar i böcker. Biblioteket sa då att de inte tänkt på det och att ingen annan sagt någonting om det.

De böcker som förskolan har som inte är lånade från biblioteket kommer till förskolan på varierande sätt. Förskolan köper en del böcker från bokförlag via internet. De får ibland även böcker av föräldrar. En gång i månaden går barnen i mindre grupper till bokbussen och lånar böcker. Barnen får då välja ut de böcker de själva vill låna.

4.1.3 Läsinspiratör 3

Förskolan försöker låna böcker på biblioteket varannan månad. Då delar de in barnen i mindre grupper. L3 beskriver att förskolan får informationsblad av biblioteket om deras arrangemang men känner att det är många aktiviteter som förskolan inte kan gå på, då hen tycker att bibliotekets aktiviteter oftare är mer anpassade för äldre barn. Hen tycker därför att biblioteket skulle ha ett bredare utbud av aktiviteter som passar både yngre och äldre barn.

De böcker som finns på förskolan som inte är lånade från biblioteket har förskolan fått av föräldrar, handlat på bok-rea och personalen har även tagit med böcker hemifrån. Förskolan beställer böcker 3-4 gånger per år från bokförlag. Alla pedagoger på förskolan bestämmer då gemensamt vilka böcker som ska inhandlas.

4.2 Hur ser urvalsprocessen av litteratur ut?

Här beskriver pedagogerna hur de tänker när de väljer böcker till barnen.

4.2.1 Läsinspiratör 1

L1 beskriver att förskolan har ett stort utbud av böcker men tycker att det finns både bra och mindre bra böcker bland dessa. L1 väljer böcker utifrån syfte med boken samt med hänsyn till vad de jobbar med i barngruppen. L1 väljer även böcker som barnen tycker om och som hen vet fångar barnens intresse och som de gillar. Om L1 märker att en barngrupp fastnar för en bok så lånar hen boken igen, vissa böcker kan man låna hur många gånger som helst. L1 beskriver att hen lånar varierande böcker och tycker att det är viktigt att man väljer olika slags böcker till barnen. ”Det är viktigt att erbjuda alla slags böcker så att man inte bara tar en genre”. Hen säger att man även bör välja författare som är mindre kända och anser att man bör ge dem en chans genom att välja deras böcker till förskolan. L1 tycker även att man bör välja litteratur från andra kulturer. En bra barnbok tycker hen är en bok som man kan stanna upp i och dramatisera ur. L1 nämner boken *När prinsessor har kalas* av Per Gustavsson som ett exempel på en bok som är bra på det sättet. Boken innehåller lekar som hen beskriver att förskolan leker med barnen när de läser boken. L1 skulle inte välja att läsa en bok om döden om det inte dök upp något sådant ämne i barngruppen, hen tycker att det skulle bli för mycket diskussion och oro om barnen inte pratat om döden hemma. Skulle i så fall använda boken som stöd för att prata om döden.

En bok skriven utifrån filmerna Star Wars om karaktären Darth Vader nämndes under intervju som en bok som var vald av ett barn men som kanske inte enligt L1 skulle vara lämplig att läsa högt ur. L1 betonade att hen tycker att det är jätteviktigt att sådana böcker finns, så att böckerna inte bara utgår ifrån pedagogernas val.

4.2.2 Läsinspiratör 2

L2 väljer böcker som hen vet att barnen är intresserade av och utifrån vad barnen klarar av att lyssna på vid högläsning. L2 tänker på att böckerna ska innehålla lagom mycket text så att barnen orkar lyssna och menar därför att hen hellre väljer tre olika sådana böcker än en lång bok för att barnen klarar bättre att lyssna då. L2 berättar att hen tilltalas av bilder i böcker. L2 tycker att en bra barnbok är en bok som har innehåll där läsaren upptäcker nya saker varje gång boken läses. När L2 väljer böcker

till barnen funderar hen också på vad som är viktigt att föra fram och vad barnen behöver. ”Det blir som en mix mellan deras önskningar och det jag vet att dom gillar men samtidigt få in det som jag tycker är viktigt också”. L2 kan inte själv komma på böcker som hen inte skulle välja att läsa för barnen, men när hen läser ”stereotypiska böcker” så försöker hen väga upp dem med andra böcker och även få in diskussioner och prata om böckerna. L2 nämner Disneyböcker som böcker som barnen vill läsa som innehåller stereotypiska könsmönster. I Disneys bok *Lady och Lufsen* menar hen att flickhundarna är skötsamma. ”Varje gång jag läser boken känner jag att den är lite väl fånig”. L2 beskriver att hen blir mer kritisk mot äldre böcker ju mer hen läser. L2 menar att de äldre böckerna ofta har stereotypiskt innehåll och att dom är typiska för hur andan var i äldre tider. ”[…] att mammorna stod i köket och doktorn var alltid en man.” Dock tycker hen att det är bra att böckerna finns kvar då de tillhör vårt arv. När L2 väljer ut böcker att lägga i bokpåsarna som barnen får låna hem tänker hen lite annorlunda om valet av böcker. ”Dom brukar jag välja så att det blir som en bra mix, vi brukar ha ungefär 15 stycken böcker i den där bokpåsen […] jag brukar tänka att i dom bokpåsarna kan jag lägga böcker som är lite svårare och längre för då sitter dom hemma med mamma och pappa och läser i sängen. Det är lite annat när man ska läsa för halva barngruppen här”.

L2 beskriver att hen anser att valet av böcker påverkar barnen. ”Alla vuxna påverkar barn hela tiden vare sig vi vill eller tror det”. Hen menar att pedagogernas attityder till böckerna har betydelse och att barnen påverkas av hur pedagogerna framställer och presenterar böckerna. Om L2 visar intresse för böckerna så tycker hen att barnen blir mer intresserade av dem. Hen märker att barnen själva tycker att en bok är rolig om L2 tycker om boken. När barnen själva väljer böcker på biblioteket så ska de komma och visa böckerna för L2 först, då bläddrar L2 genom boken och tittar på vad barnen valt för bok. Ibland väljer barnen ut böcker som är avsedda för äldre barn. ”Oftast påverkas dom av en framsida och bilderna. Självklart inte innehållet för det förstår dom ju inte men dom ser en framsida. Först är det ju framsidan dom attraheras av sen tittar dom ju på bilderna. Jag tittar på texten när dom kommer […] jag tittar ju och konstaterar. Nej det här kommer bli alldeles för svårt […]”.

4.2.3 Läsinspiratör 3

L3 beskriver att hen väljer böcker utifrån vad de jobbar med i barngruppen. ”Ibland behövs faktaböcker […] beror på vad man gör och vilket pedagogiskt arbete man gör”. L3 tycker att det finns många bra barnböcker. Astrid Lindgrens böcker tycker hen väldigt mycket om och Barbapapa-böckerna tycker hen är jättehärliga. L3 kommer inte på vilken typ av bok som hen inte skulle vilja läsa som högläsningsbok men vet att hen inte skulle välja att läsa vilken bok som helst. Vissa böcker skulle hen ändra i texten på om boken exempelvis innehåller svordomar. L3 väljer ibland även bort böcker och tror att det då beror på att hen själv bedömer böckerna som otäcka eller att de innehåller ord som är olämpliga för barnen. Inför samlingarna väljer oftast pedagogerna böcker. Ibland utser L3 två barn som under den vilan får välja vilka böcker som ska läsas. L3 beskriver att förskolan för något år sen gjort om bland förskolans böcker. De satte då olika runda prickar på barnböckerna. Gula prickar sattes till exempel på böcker där bokens huvudroll är en pojke. Prickarna var till för pedagogernas medvetenhet om jämställdhet. L3 beskriver att om huvudpersonen är en pojke så kan pedagogerna på förskolan ändra det till att huvudpersonen är en flicka, om de anser att de läst många böcker med pojkar som huvudkaraktärer nyligt.

L3 säger att barnen får välja en egen bok som dom vill ha på biblioteket. L3 beskriver att hen sen kollar vad barnen valt […] sen har man väl ibland tittat lite vad det är för bok”. L3 säger då ibland till barnen på ett bra sätt att boken kanske inte passar. L3 känner att pedagogerna behöver styra lite över barnens val av böcker men vet samtidigt inte riktigt vad det är för bok som hen tycker skulle vara olämplig att välja när jag frågar vilka böcker L3 behöver avråda barnen att låna.

4.3 Hur anpassas bokurvalet till barngruppen?

Här beskriver jag hur läsinspiratörerna och biblioteket anpassar litteratururvalet till barnen och vilka hinder som finns för att anpassa urvalet.

4.3.1 Läsinspiratör 1

När förskolan hämtar hem litteratur till förskolan så gör de det på olika sätt. På biblioteket väljer L1 att låta barnen själva välja böcker. Hen tycker att det är viktigt

att tänka på vad som fångar barnens intresse och att ålderanpassa böckerna samt välja böcker utifrån vad barnen pratar om. L1 tycker att ålder är en bra utgångspunkt för bokval men tydliggör att det finns individuella skillnader i barnens språkliga utveckling som gör att man som pedagog behöver anpassa bokvalet efter barnet. L1 väljer böcker med mer bilder och mindre text till yngre barn. L1 menar att äldre barn orkar lyssna längre tid och väljer böcker med mer text till dem. Hen frågar sig ”Vad behöver den här gruppen?” när hen väljer böcker. L1 säger att det är viktigt att ha ögonen öppna för att upptäcka om barnen hänger med i det man läser. L1 menar att det varierar från dag till dag hur högläsningen går i en barngrupp. Vissa dagar läses fyra böcker på en samling medan det andra dagar endast fungerar att läsa en halv bok. Bra böcker uttrycker hon är böcker som ”får med barnen” medan mindre bra böcker inte väcker barnens intresse. En mindre bra barnbok tycker hen att man känner att den inte ger någonting. På förskolan går många barn som har utländskt ursprung och L1 beskriver att de har 10-12 språk representerade. L1 berättar att de har böcker på alla de språken och att samma titlar på svenska även finns att låna. Personalen har fått hjälp att anpassa böckerna av verksamma vägledare inom ett språkprojekt på förskolor som pågår i staden där L1 arbetar. L1 beskriver att vägledarna även har gjort iordning ett bokskåp där barn och föräldrar kan låna hem böcker på sina egna modersmål.

L1 uttrycker att biblioteket inte anpassar böcker till barnen eller att de samverkar med hen under valet av böcker på biblioteket utan att de väljer ut böckerna själva. L1 har ännu inte varit på någon läsinspiratörsträff.

L1 uttrycker att hen inte ser några hinder i möjligheten att anpassa förskolans bokurval till barnen.

4.3.2 Läsinspiratör 2

L2 beskriver sina tankar vid läsinspiratörsträffarna. ”När dom presenterar de nya böckerna så tänker jag på vår barngrupp […] dels vad dom gillar sen tänker jag på hur länge dom orkar sitta och lyssna […] vad jag vet går hem sen försöker jag plocka med dom böckerna som jag tycker”.

Om barnen önskar sig eller pratar om böcker brukar L2 försöka snappa upp vad barnen pratar om och mejla till biblioteket så plockar en bibliotekarie fram böckerna till nästa gång de besöker biblioteket. L2 beskriver att biblioteket ibland presenterar bokpåsar och temaväskor och att de då brukar vilja veta vad pedagogerna är intresserade av att läsa för barnen. I övrigt tycker hen att läsinspiratörernas påverkan på litteraturen varierar. ”Ibland frågar dom oss om vi vill ha något speciellt… ibland inte”. L2 beskriver att läsinspiratörerna får en lista på böckerna som bibliotekarierna presenterar på läsinspiratörsträffarna.

L2 beskriver sin syn på att välja anpassade böcker till barnen på förskolan. ”Förr när jag började som förskollärare när det var det här med att man skulle läsa igenom böckerna själv innan man presenterade dom. Den tiden finns ju inte […] så ibland när man läser kommer man på att […] det här var kanske inte den bästa boken".

4.3.3 Läsinspiratör 3

L3 berättar att det viktigaste när hen väljer bok till barnen är att den är anpassad till barnen. Boken ska vara intressant och spännande. Barnen ska lära sig någonting och de ska komma ihåg och kunna berätta ur boken. ”Vi har jobbat mycket med det barnen varit intresserade av”. L3 säger att de på förskolan jobbat mycket utifrån barnet, anpassar sig efter dem, på deras nivå och att pedagogerna funderat vad som är bra böcker för barnen och vad de bör tänka på. De tar även hänsyn till att vissa barn är som L3 uttrycker det ”mer känsliga” och ser till barnets ålder. När de väljer böcker på förskolan säger L3 att de tänker ”Det här ska vi ju läsa för 5-åringarna […]”. Så att böckerna hen väljer blir anpassade för dem.

L3 säger att hen tycker att läsinspiratörsträffarnas bibliotekarier mest har tips på det de själva tycker är bra böcker. L3 tycker inte att biblioteket förstår barnen. ”Dom pratar mycket själva tycker jag. Men dom frågar alltid om vi har några frågor och jag kan känna att dom inte förstår lika bra vad barnen är intresserade av”.

5. Analys och Diskussion

Här beskriver och diskuterar jag först min metod. Sedan sammanfattar och analyserar jag resultat av min undersökning, med rubriker som jag formulerat utifrån de teman jag funnit i pedagogernas svar.

5.1 Resultatsammanfattning

Här ges en sammanfattning av intervjuerna med läsinspiratörerna. Sammanfattningen belyser likheter och skillnader i läsinspiratörernas svar. Texten är indelad i underrubriker som jag formulerat utifrån gemensamma synpunkter i deras svar. Därefter följer en resultatdiskussion, kopplad till forskningsbakgrunden.

5.1.1 Förskolans samverkan med biblioteket

Läsinspiratörernas svar uppvisar både likheter och olikheter i hur förskolorna använder sig av biblioteket. De lånar alla tillsammans med barnen böcker på biblioteket 1-3 gånger per termin och besöker utöver det någon gång per termin bibliotekets barnprogram med bland annat sagostunder, drama och sånger. De barnprogram och sagostunder som finns tycker L3 är anpassade för äldre barn, därför känner hen att förskolan inte kan gå på så mycket av det biblioteket erbjuder. På biblioteket låter samtliga pedagoger barnen låna 1-2 böcker, som barnen själva väljer ut. L2 säger att barnen alltid ska visa sitt bokval för pedagogerna som ser över bokvalet och kontrollerar om texterna är lämpliga för barnen. L3 däremot tittar bara ibland på barnens böcker och säger då på ett bra sätt att barnen skulle kunna välja en annan bok om boken inte passar barnen. På biblioteket finns ett lekrum. L1 beskriver att barnen frågar efter bibliotekets lekrum där de kan rita och klä ut sig. L1 kommenterar positivt att barnen tycker om lekrummet och att barnen är glada där. L2 tycker inte lekrummet är så bra eftersom hen upplever lekrummet som en begränsning som motverkar syftet med biblioteksbesöket. L2 menar att pedagogerna vill få igång barnens läslust och att barnen ska låna böcker på biblioteket och inte leka i lekrummet. L1 och L2 använder bibliotekets bokpåsar. L1 använder bokpåsarna för att väcka intresse för biblioteket hos barnens föräldrar. L1 tror att barnens besök på biblioteket gör att barnen kanske berättar hemma om biblioteket och att det gör att

fler familjer besöker biblioteket eftersom barnen kanske inte är vana att göra biblioteksbesök tillsammans med sina föräldrar. L2 säger att hen lånar svårare böcker med längre texter till bokpåsarna än vad hen använder till högläsning i större barngrupper. L2 berättar att barnen använder sig av bokbussen för att låna böcker, någonting som övriga pedagoger inte nämner att de gör. L2 berättar att de valt att besöka biblioteket mer sällan, numera en gång per termin. L1 och L3 lånar böcker oftare på biblioteket, 2-3 gånger per termin. Böckerna är valda utifrån barnens språkliga och kulturella bakgrund och varieras om barngruppen varierar.

5.1.2 Förskolans böcker

Förskolans egna böcker, som de inte lånar från biblioteket, kommer till förskolan på varierade sätt. L1 och L2 talar om ett grundutbud, där de har samlat böcker i olika ämnen och med olika perspektiv. L2 och L3 beställer böcker från bokförlag via internet. När L3 beställer böcker till barnen på förskolan gör hon det tillsammans med övriga pedagoger. L1 och L3 handlar böcker på bok-rea när det finns möjlighet och behov. L2 och L3 nämner att förskolan ibland får böcker av föräldrar.

5.1.3 Läsinspiratörernas val av böcker

Läsinspiratörerna berättar hur de väljer böcker som de läser för barnen. L1 och L3 säger att de väljer böcker utifrån vad de jobbar med i barngruppen. Samtliga pedagoger tänker på att böckerna de läser för barnen ska vara intressanta, spännande och anpassade till barnen. De vill att barnen ska vara intresserade av böckernas innehåll och att böckerna ska ”få med barnen” i bokdiskussioner och väcka engagemang när de lyssnar. L2 väljer böcker med innehåll som hen tycker är viktigt att föra fram, och menar att valet av böcker blir en mix av vad barnen tycker om och det som L2 vill förmedla som viktig kunskap till barnen. L1 tycker att det är viktigt att ta hänsyn till barnens val av böcker och låter därför barnen låna böcker hen tycker är mindre bra. L1 tycker även att pedagogen ska läsa en bok många gånger om barnen önskar höra samma bok om och om igen. L1 understryker vikten av att erbjuda barnen varierade böcker från olika genrer, där även mindre kända författare representeras. L1 och L3 berättar att de lånar äldre klassiska böcker. L2 säger att hon blivit alltmer kritisk till äldre böcker då hen tycker att böckerna ofta har stereotypiskt

innehåll. Som exempel nämner L2 Disney-böcker där flickorna oftast har roller som speglar en gammeldags syn på flickor som skötsamma. L2 säger att de i förskolans grundutbud har böcker valda utifrån ett genusperspektiv. L3 beskriver att förskolan arbetat för jämställdhet i valet av barnböcker. Hen beskriver att de gått igenom förskolans böcker och färgmärkt dem för att pedagogerna ska kunna göra medvetna val och variera högläsningen så att böckernas huvudpersoner representeras av pojkar och flickor ungefär lika ofta.

5.1.4 Läsinspiratörernas tankar om anpassning till barnen

Samtliga läsinspiratörer arbetar för att böckerna ska vara anpassade utifrån både barngrupp och barnen som individer. L2 anpassar valet av böcker till barnen genom att tänka på barngruppen då hen väljer böcker på biblioteket och samtidigt genom att utgå från barnens samtalsämnen. Även L1 säger att hen lyssnar på vad barnen pratar om vid valet av böcker. Samtliga pedagoger beskriver att de anpassar litteratururvalet till barnen utifrån barnens ålder, de beskriver alla att de utgår från att ju yngre barnen är desto enklare bör böckerna vara. L1 säger att de yngsta barnen, 1-2 år, inte får åka till biblioteket.

5.1.5 Hinder i anpassningen av litteratururval till barnen

L2 nämner att brist på tid gör att hen inte hinner läsa igenom litteraturen hen erbjuder barnen vilket utgör ett hinder för möjligheten att anpassa urvalet. L2 menar att hen nuförtiden under högläsning märker att böckerna ibland inte var så väl anpassade för barnen. L3 nämner att anpassningen av läsinspiratörernas tips från biblioteket begränsas av bibliotekets bristande kunskap och förståelse för barnens intressen.

5.2 Resultatdiskussion

I denna avslutande resultatdiskussion kopplar jag forskningsbakgrunden till mitt resultat och redogör för likheter och skillnader mellan läsinspiratörernas svar och forskningens syn på val och anpassning av litteratururvalet till barn i förskola. Resultatdiskussionen är indelad i två avsnitt med rubriker som avspeglar

gemensamma teman och ämnen i texten.

Syftet med min studie var att se hur barnlitteratur kommer till förskolan och hur urvalet av litteratur bland böckerna går till. Kåreland och Lindh-Munther (2005: 56) problematiserar förskolans läroplan Lpfö98. De menar att det finns få konkreta uttalanden som beskriver litteratur och läsning i förskolan. Formuleringarna och målen som finns är mer allmänna och berör större områden än litteratur. När läroplanen beskriver språkets betydelse menar Kåreland och Lindh-Munther (2005: 56) att det skulle behöva finnas en tydligare betoning av litteraturens centrala roll i språkutvecklingen. De menar att tolkningen av läroplanens något otydliga mål blir pedagogens ansvar, och att målen då kopplas till litteratur är inte något självklart. Läsinspiratörerna i min undersökning redogjorde alla för en medvetenhet om att litteratur för barn i förskolan var viktigt. Samtliga läsinspiratörer menade att det var viktigt att läsa för barnen och L3 uttryckte att hen ansåg litteraturen vara viktig för barnens språkliga utveckling. Ingen av läsinspiratörerna nämnde läroplanen som utgångspunkt för sina val av litteratur.

5.2.1 Att anpassa litteratururvalet till barnen

Hall (2007:32- 38) skriver om kvalité i lärares urval av böcker till barn på förskola. Att granska och studera böcker innan man presenterar dem för barnen menar hon är en viktigt för att erbjuda barnen lämplig och anpassad litteratur. L2 beskriver varför det ibland inte är möjligt att studera böckerna barnen ska möta. Hen menar att pedagoger påverkas av tidsbrist och att de därför inte har samma möjlighet att välja bra litteratur idag som de kunde för 30 år sedan. Läsinspiratör 2 tycker att det är viktigt att man läser för barn då de inte är lika vana vid högläsning som barnen var förr. Hen menar att barnen idag tröttnar snabbare och att de vill att det ska hända mycket omkring dem. Jag tolkar det som den förändrade syn på och användning av litteratur som även Kåreland och Lindh-Munther (2005: 13-16) beskriver. De menar att skriftkulturen idag inte är lika aktuell för barnen då de är vana vid snabbare informationsflöden som internet och TV. Hall (2007) menar att anpassning av litteratur till barn handlar om att följa samhällets förändringar och att böckerna bör spegla nutidens värderingar och rådande samhällsnormer. Hon anser att lärare bör välja nyare litteratur till barnen då dessa bättre överensstämmer med vår nutida

samhällssyn och innehåller färre stereotyper. Därför menar hon att lärare bör titta efter när böckerna är utgivna och välja nyare litteratur. L2 beskrev även hur hen försöker undvika alltför stereotypa böcker. Hen menade att äldre barnböcker ofta speglar stereotypiska könsmönster. När barnen valde äldre stereotypiska böcker själva sa L2 att hen försöker balansera det genom att även välja annan mindre stereotypisk litteratur och att ha diskussioner med barnen om böckernas innehåll. Även L3 beskriver hur de arbetar på förskolan med medvetenhet om hur böckerna speglar stereotypiska könsmönster och hur de väljer att anpassa det litterära utbudet så att barnen lika ofta möter pojkar och flickor bland böckernas huvudpersoner.

5.2.2 Pedagogernas påverkan på barnens val

När jag frågade hur barnen påverkar förskolans litterära utbud beskrev pedagogerna att de väljer vilka böcker förskolan köper men att barnen väljer sina egna böcker på biblioteket. Samtliga läsinspiratörer i min undersökning samarbetade på flera sätt med biblioteket och den litteratur som fanns på förskolan var till stor del lånad där. När barnen är på biblioteket menar samtliga läsinspiratörer att barnen själva får välja en eller två böcker. L1 begränsar antalet böcker som barnen får låna till en eller max två, då hen annars tycker att det blir för många böcker för biblioteket att låna ut till en större barngrupp. L2 och L3 säger att de låter barnen välja böcker själva men att de väljer att granska barnens val av böcker innan de får låna dem, i syfte att hjälpa dem hitta en lämplig bok utifrån barnens kunskap och ålder. De föreslår då ibland andra böcker om de tror att böckerna som barnen själva valt blir för svåra. L2 verkade tolka barnens val av för svåra böcker som ett omedvetet val då hon menade att barnen attraheras av bilder och omslag snarare än böckernas texter och innehåll. Jag tolkar L2 som att hen anser att barnen själva inte har kunskap nog att välja böcker utifrån sin ålder och erfarenhet. Kåreland och Lindh-Munther (2005: 53-82) beskriver också att pedagogerna i deras undersökning lät barnen på biblioteket välja böcker först men att pedagogerna ändå hade en påverkan på de val av böcker som barnen gjorde. Om pedagogerna valde att rekommendera barnet en annan bok så berodde det på att pedagogernas egna åsikter om hur och varför barnen skulle läsa böcker inte överensstämde med det val barnet gjort. Läsinspiratörerna i min undersökning beskrev att syftet med korrigeringar av val av böcker var att barnen

skulle förstå böckernas innehåll. Jag tolkar deras resonemang på samma sätt som Kåreland och Lindh (2005) gör i sin undersökning.

L2 betonade att hen anser att pedagogers inställning till litteratur är betydelsefull och att barn påverkas av pedagogernas reaktioner på litteraturen. L2 menade att barnen reagerar positivt på den litteratur som hen framför entusiastiskt, och att läraren därför kan påverka barnen att tycka om viss litteratur. Jag ser här en koppling mellan L2 och Rosenblatt (2002: 28- 29) som menar att man som lärare bör granska sina etiska ställningstaganden då man gör val av litteratur och även vara relativt objektiv i hur man framställer litteraturen då lärarens påverkan på barnen kan vara stor. Genom litteraturen menar hon att barnens attityder, åsikter och känsloliv berörs och att läraren bör förstå och respektera den påverkan pedagogen har vilket också P2 betonar. Eriksson (2009: 203- 218) talar utifrån sin undersökning om ett förhållningssätt som hon kallar möjlighetsinriktat förhållningssätt. Det bygger på att pedagoger tar vara på barnens initiativ och idéer och att de genom detta förhållningssätt naturligt verkar för delaktighet och inflytande. Läsinspiratörerna i min undersökning verkade vilja hjälpa barnen att välja en bok som passar dem. Om vi utgår från att bokvalet som barnen gör intresserar dem, kan då inte intresset och möjligheten att få välja själv väga tyngre än att välja lämplig bok utgående från erfarenhet och ålder? Tar läsinspiratörerna vara på barnens initiativ och intressen då de vuxnas syften med litteraturval styr barnens bokval? Läsinspiratörerna beskriver att barnen inte är med och väljer litteraturen som finns på förskolan, förutom vid deras biblioteksbesök. Då menar jag att läsinspiratörernas val redan bör finnas representerade i den omfattningen att barnen inte tar skada språkligt av att välja ”fel” bok när barnen lånar en egen bok på biblioteket.

5.3 Metoddiskussion

Jag använde kvalitativ forskningsmetod då jag ville att läsinspiratörerna skulle uttrycka sina tankar om hur de väljer litteratur. Syftet med min studie var att undersöka hur böckerna på förskolan väljs ut och hur läsinspiratörerna gör för att anpassa litteratururvalet till barnen. Jag använde semistrukturerade intervjuer med öppna frågor och möjlighet till följdfrågor (se Bilaga 1). Då läsinspiratörerna själva formulerade sig och jag ställde följdfrågor gav det mig god insyn i förskolans val av

litteratur. Att använda semistrukturerade intervjuer gav mig möjlighet att låta läsinspiratörerna själva vidareutveckla sina tankar kring urvalsprocessen av litteratur. Semistrukturerade intervjuer med öppna frågor och stort talutrymme till läsinspiratörerna var därför fördelaktigt för att få svar på det jag ville undersöka i min studie. Jag valde att möta biblioteket för att få insyn i det samarbete som läsinspiratörerna har tillsammans med biblioteket och för att höra bibliotekariens tankar kring litteratururvalet på läsinspiratörsträffarna. I mitt urval av personer att intervjua valde jag läsinspiratörer då jag tänkte att de var intresserade och kunniga inom området. Läsinspiratörerna gav mig insyn i hur böcker kan väljas till barnen på förskolan och jag upplevde att mitt urval av informanter därför var bra då jag fick svar på många av de frågor jag hade som utgångspunkt för min undersökning. Tre intervjuer bedömer jag som ett tillräckligt antal pedagoger, då de var väl insatta i området och gav mig intressanta svar på mina frågor. I relation till studiens syfte och mål anser jag därför att undersökningsmetoden och urvalet av informanter vara tillräckligt för att svara på studiens frågeställningar. Jag använde mig av ljudinspelning av intervjuerna, vilket var en förutsättning för att kunna transkribera intervjuerna vilket i sin tur behövdes för att kunna återge läsinspiratörernas ord så rättvist som möjligt. När jag transkriberade intervjuerna kunde jag reflektera och bearbeta dem väl och förstå hur läsinspiratörernas tankar och erfarenheter kunde kopplas till den litteratur som min forskningsbakgrund berörde.

6. Avslutning

Genom läsinspiratörerna fick jag insyn i hur bibliotek och förskolor kan samverka i valet av litteratur till barnen. Urvalsprocessen av litteratur till förskolan sker i flera steg och genom läsinspiratörerna fick jag förståelse för hur samverkan mellan biblioteket och förskolor kan ha betydelse för möjligheten att anpassa litteratururvalet till barnen. I min undersökning fick jag uppfattningen att urvalsprocessen är komplex och att betydelsen av samverkan mellan bibliotek och förskola påverkade barnens möjlighet till inflytande i valet av litteraturen. Samtliga läsinspiratörer uttryckte vilja att anpassa litteratururvalet till barnen utifrån barnens kunskaper och intressen. De ville att barnen skulle ges möjlighet att välja böcker själva, vid samlingar och högläsning. Störst påverkan på valet vilka böcker som skulle läsas på förskolan sa läsinspiratörerna att barnen hade och den litteratur som lånades på biblioteket valdes av barnen. Kåreland och Lindh-Munther (2005: 53-82) beskrev att pedagogerna påverkade barnens egna val på biblioteket genom att avgöra om litteraturen som barnen valt var lämplig eller inte för dem. I min undersökning beskrev två av tre läsinspiratörer samma sak som pedagogerna i deras undersökning, de ville ha en slutgiltig påverkan på barnens val av böcker. Jag tolkar det som att barnen oftast får välja vilka böcker som läses på förskolan men att läsinspiratörerna har störst påverkan på vilka böcker som väljs ut till förskolan, vid köp eller lån av böcker. Det är intressant att reflektera kring begreppen demokrati och delaktighet. Lpfö98 (Skolverket, 2010) beskriver förskolans mål och riktlinjer. Lärarens uppdrag är att utveckla barnens tilltro till den egna förmågan och ansvarskänslan. Barnen ska ges möjlighet att påverka förskolans verksamhet. Förskolans uppgift är att förankra och förmedla en demokratisk värdegrund där barnets delaktighet och påverkan på verksamheten främjas genom att uppmuntra att olika åsikter och tankar förs fram. Vilka val styr förskolans verksamhet, pedagogernas eller barnens? Hur ser konsekvenserna ut av olika ansvarsfördelning?

6.1 Förslag till vidare forskning

Att titta närmare på de boklistor som biblioteket, forskare och andra auktoriteter utformat skulle vara intressant. Listorna beskrivs av Mc Cormick (1977: 547) och Hall (2007: 34) som en säker källa för pedagoger till bra barnböcker. Det skulle vara intressant att undersöka hur de böckerna som kvalificeras som bra väljs ut och hur väl anpassade böckerna blir till barnen när pedagogerna väljer böcker från bibliotekets listor. Jag fann i min undersökning en möjlig brist på återkoppling från pedagogerna till biblioteket. Läsinspiratörerna har en stor erfarenhet av barnen men deras kunskaper kom möjligen inte till fullgod nytta för barnens möjlighet att få tillgång till bra litteratur som utgår från barnens bakgrund och förutsättningar. Alla läsinspiratörerna beskrev att det bara finns en liten möjlighet att ge respons på boktips och de listor på barnböcker som biblioteket tillhandahåller under läsinspiratörsträffarna. Att undersöka kommunikationen mellan läsinspiratörerna och biblioteket skulle vara givande för att se om den kunde förbättras så att båda parter kunde ges större möjlighet till utbyte av kunskaper och erfarenheter. En av läsinspiratörerna i min undersökning uttryckte att hen tror att pedagogerna på förskolorna är mer kunniga när det gäller vad barn är intresserade av, medan biblioteket är kunniga på barnböcker. Jag undrar hur biblioteket och pedagogerna bäst skulle kunna samarbeta för att deras olika kompetenser skulle komma barnen till glädje genom ett anpassat litteratururval? Jag undrar om listorna som kvalificeras som kvalitativa blir bra för barnen om kommunikationen mellan de som skriver listorna och pedagogerna inte fungerar optimalt.

Litteratur

Tryckta källor

Denscombe, Martyn. (2009). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksen Hagtvet, Bente. (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Natur och Kultur, Stockholm.

Eriksson, Anette. (2007). Barns delaktighet i förskolan. I A. Sandberg (Red.), Med sikte på förskolan- barn i behov av stöd. Lund: Studentlitteratur. S.203-217.

Hall, KW. (2007) Books Do Matter: Choosing High-Quality Books to Read Aloud. Di*mensions of early childhood*. 35/2. S.32-38.

Jacobsen, Dag Ingvar. (2012). *Förståelse, Beskrivning och förklaring- Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Kåreland, Lena & Lindh-Munther, Agneta.(2005) ”Förskolan som litterär miljö”. I Kåreland, Lena (Red.) (2005): *Modig och stark- eller ligga lågt: skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Stockholm: Natur och Kultur.S.53-57.

Kåreland, Lena & Lindh-Munther, Agneta.(2005) ”Om läsning och könsmönster i förskolan”. I Kåreland, Lena (Red.) (2005): *Modig och stark- eller ligga lågt: skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Stockholm: Natur och Kultur.S.53-71.

Kåreland, Lena & Lindh-Munther, Agneta.(2005) ”(S)könlitteraturen i förskolan”.: I Kåreland, Lena (Red.) (2005): *Modig och stark- eller ligga lågt. Skönlitteratur i skola och förskola*. Stockholm: Natur och Kultur. S. 113-115.

Linnér, B. och Westerberg, B. (2009). Konsten att välja innehåll. I B. Linnér och B. Westerberg (Red.), *Att undervisa är att välja: mångkulturalitet, innehåll och meningsskapande*. Lund: Studentlitteratur. S .91- 94.

McCormick, S. (1977*) Choosing books to read to preschool children*. Language arts. 54/5. S. 543-548.

Rosenblatt, Louise M.(2002*) Litteraturläsning som utforskning och upptäcksresa*. Studentlitteratur.

Strömquist, Siv. (2010). *Uppsatshandboken*. Uppsala. Hallgren & Fallgren Studieförlag AB.

Svenska skrivregler. (2008). Utgiven av språkrådet. Tredje utgåvan. Språkrådets skrifter 8. Stockholm: Liber.

Trost, Jan. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Otryckta källor

Vetenskapsrådet (2011) Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf [Hämtad:2014:02:22,Kl. 18.31].

Skolverket. (2010) *Läroplan för förskolan, Lpfö98. (Ny, rev. utg.). Stockholm: Skolverket*. Hämtad från http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442 [Hämtad: 2014.02.10,Kl. 8.22].

Bilaga 1 Intervjufrågor

- Hur länge har du arbetat på förskola?
- Vilken utbildning har du?
- Berätta om hur du blev läsinspiratör?
- Hur ofta träffas läsinspiratörer och vad händer då ni ses?
- Beskriv hur du och din förskola samarbetar med biblioteket?
- Hur kommer böckerna till er på förskolan?
- Hur gör du när du väljer en bok till barnen?
- Vad tycker du är viktigt när du väljer en bok till barnen?
- Kan du ge något exempel på en barnbok du tycker om?
- Vad tycker du är en mindre bra barnbok?
- Finns det någon bok du inte skulle välja att läsa för barnen?
- Hur anpassas bokurvalet till olika barngrupper och situationer?
- Vilken påverkan har barnen på den litteratur som pedagoger väljer och de böcker som finns på förskolan?

Övriga kommentarer?

Bilaga 2 Informationsbrev

Information om min undersökning

Vem väljer vilka böcker barnen på förskolan ska få möta? Hur ser urvalsprocessen ut och vilken väg tar böckerna innan de hamnar i barnens händer? Mitt syfte med detta arbete är att undersöka hur barnböcker kommer till barnen på förskolan.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning

Vill du delta i min undersökning om hur urvalet av böcker ser ut och ge en bild av hur böcker når barnen i förskolan. Du kommer under intervju få berätta om din roll som läsinspiratör och dina tankar om bokens väg från biblioteket till barnen.

Undersökningen

Mitt intresse ligger i att se vilka böcker som når barnen på förskolan, jag är intresserad av hur böckerna väljs ut och anpassas till barnen. Det är viktigt att barn får möta böcker som träffar deras bakgrund, kunskapsnivå och intressen. Det finns ett stort urval av böcker idag och pedagoger har många böcker att välja mellan. Hur gör de när de väljer böcker?

I min undersökning vill jag intervjua 3-5 läsinspiratörer, för att få en bild av era tankar och uppfattning av uppdraget som läsinspiratör. Jag vill även möta biblioteket för att få en bild av deras roll i valet av böcker till läsinspiratörer och förskolor. Jag kontaktar er läsinspiratörer som arbetar på olika förskolor, jag vill få en bild av hur ni arbetar med böcker. Intervjun kommer ta cirka 30 minuter. Mitt examensarbete kommer finnas tillgängligt att läsa för de som efterfrågar det. Material såsom anteckningar och ljudinspelningar kommer efter arbetet avslutats att makuleras och förstöras, då syftet är att sammanställa information till mitt arbete och den information som inte sammanställs i arbetet kommer inte behövas eller användas efter arbetets gång.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig.

Hur går intervjuerna till?

Under intervju kommer jag anteckna och spela in ljud som stöd för minnet och för att bättre kunna återge den information jag får i min undersökning. Den information jag får kommer jag använda i syfte att undersöka hur böcker väljs till barnen. Jag citerar och återger ur intervjuer, med hänsyn till sekretess där ni beskrivs som ”Pedagog 1, Pedagog 2 etc.” utan närmare beskrivning av kön eller arbetsplats, så att er identitet inte avslöjas. Syftet med att citera är att ge en tydligare bild av böckernas väg och pedagogers roll i arbetet med böcker.

Kontaktuppgifter

Student
Elin Swanström
Mobil 073- 502 28 47
Mail e.swanstrom@gmail.com

Handledare
Magnus Jansson

Tel. 021-10 13 18
Mail magnus.jansson@mdh.se